L-Impressjonizmu

Essay ta' Joseph Meilak

Il-gwerra ta' l-1870 qanqlet diżordni kbira fi Franza. Iżda minn din it-taqbida twieldet ħajja ġdida: Franza saret art imfawwra b'ħerqa u bżulija kemm fix-xjenza u kemm fl-arti. Kien jinħass tassew il-ferħ tal-ħajja, u għalkemm it-teknika ndustrijali ta' żmien mekanizzat kienet qed tissaħħaħ, u b'hekk tiġbed eluf ta' ħaddiema mill-kampanja għal l-ibliet, l-artist fittex aktar minn qabel il-ħelsien fin-natura. F'dawn is-snin ta' ħerqa twieled l-Impressjoniżmu.

Li tagħti d-data eżatta li fiha ħa l-ħajja dan il-moviment m'hix ħaġa ħafifa. Wieħed mill-artisti tal-grupp Impressjonista, Camilli Pissarro, stqarr: "Niftakar li għalkemm kont mimli ħeġġa, ma kellix l-iċken ħjiel, l-anqas fl-għomor ta' erbgħin sena, tal-moviment li nstintivament konna qegħdin nibnu. Hu kien fl-arja". Ftit qabel l-1870, għadd ta' pitturi, li mxabbgħa mill-arti ta' żmienhom kienu qegħdin ifittxu mezzi ġodda ta' espressjoni, kienu mdorrija jiltaqgħu fil-Cafè Guerbois ġo Pariġi, u hawn jistħarrġu n-natura tad-dell u kif jista' jintwera l-volum ta' oġġett impitter. Fost dawn il-kixxiefa u għalliema ta' teoriji ġodda, l-aktar qalbiena kienu Monet u Pissarro. Huma qatt ma hedew iħeġġu lil sħabhom biex jitilqu l-istudju u jpittru fil-beraħ.

Fl-1871, Monet u Pissarro marru Londra, fejn saru jafu bil-pittura ta' Constable u Turner, u mix-xogħlijiet taż-żwieġ pitturi artisti Ingliżi, huma ntebħu li t-tkixxif tagħhom ma kienx it-teoriji tagħhom mingħand Constable u Turner. Minn għandhom ħadu biss twettiqa ta' idejat, li sa dak iż-żmien kienu msawra, u għalkemm l-iskopijiet tagħhom jistgħu jixxebbhu, bejniethom hemm differenzi li mhux għalkemm tinsiehom. Turner, fl-aħħar snin ta' ħajtu, ħoloq xogħlijiet, fosthom "Steamship caught in a Snowstorm" u "Speed" li ġibdu lil Monet minħabba kif il-pittur wera d-dawl u l-arja b'irqajja maqtugħa ta' kulur pur. Constable, xi erbgħin sena qabel Monet, kien beda jistudja b'sinċerità kbira l-ilwien tan-natura: hu kien sab li fil-ħolqien ma hemmx linji, iżda żoni ta' kulur differenti. [il-kwadru "Stoke by Neyland" (1836) jurina kemm hu mimli ħajja l-pajsagg maħsub bid-dawl ta' Constable]. Il-lewn ta' siġra hu magħmul minn għadd bla tarf ta' tikek żgħar, li taħt it-tħarrik u r-riflessjoni tad-dawl joħolqu fl-għajnejn l-impressjoni ta' aħdar.

Il-pitturi akkademiċi kienu jagħtu lewn kaħnella jew lewn iż-żebbuġa lill-weraq. Hu magħruf sew l-aneddotu kif Constable qiegħed vjolin fuq il-ħdura, u saqsa lil sħabu jekk l-ilwien tal-vjolin u tal-ħaxix kienux jaqblu. Għalhekk mhux ta' min jistagħġeb li x-xogħlijiet ta' Turner u ta' Constable mlew lil l-Impressjonisti b'ħeġġa kbira. Iżda l-mezzi tagħhom ikunu differenti. Constable inqeda bil-"chiaroscuro"; fix-xogħlijiet ta' l-Impressjonisti, dan il-kuntrast fundamentali bejn iswed w abjad ma nsibuhx ukoll, Pissarro qalilna li Constable ma kienx jaf xi tfisser l-analizi tad-dell jew id-diviżjoni tal-kuluri.

Fi ftit kliem, x'liġijiet ġodda kixfu l-Impressjonisti? Dawn l-artisti sakkru l-istudju u harġu jpittru fil-beraħ, u din il-mawra fil-wisgħat u fl-arja ħarbtet it-tradizzjoni kollha ta' l-arti. L-arti akkademika jew tradizzjonali kellha għadd ta' prinċipji dwar kif għandha tkun impittra n-natura; bosta minn dawn il-prinċipji kienu artifiċjali, mibnija fuq sekli ta' pittura fil-magħluq. L-Impressjonisti riedu jinsew kif għal erba' mitt sena l-artist kien wera s-siġar u l-arja. L-ewwel daqqa ta' ħarta ntagħtat lill-"chiaroscuro" ta' Caravaggio: minflok firda definita bejn forma u ohra, huma ħolqu armonija permezz tar-relazzjonijiet bejn il-kuluri. Huma studjaw bir-reqqa d-dellijiet, u ddeċidew li dawn ma kellhomx jintwerew aktar bl-iswed jew bil-griż, iżda bi lwien li jgħinu biex jinħataf l-effett ġerrej tad-dawl, u b'hekk tinkiseb l-impressjoni li l-oġġetti mpittra qegħdin jgħumu f'atmosfera ta' dawl. U dan kollu kien il-kawża ta' teknika ġdida fit-taħlit tal-kuluri, li nqasmu f'kuluri primarji — aħmar, ikħal u isfar, u kuluri sekondarji — aħdar, oranġjo u vjola. Għalhekk ngħidu aħna, l-ikħal jinħtieġ l-għajnuna taż-żewġ primarji l-oħra, aħmar u isfar li flimkien jagħmlu oranġjo, il-lewn sekondarju. Dan it-taħlit ta' kulur ma kellux isir fuq il-paletta, iżda fuq it-tila nnifisha. B'din it-teknika, il-kwadru jinbidel f'nisġa ta' lwien, mibnija b'daqqiet żgħar, ħfief u ħielsa ta' kulur pur. Hekk fil-kwadru "Sajjieda" ta' Monet insibu studju fit-teptip tal-kuluri, fejn il-mera lixxa ta' l-ilma, hi miksura b'għadd ta' oġġetti li huma dgħajjes u bnedmin. Xejn m'hu mħolli jħassar l-analiżi li l-għajnejn jagħmlu f'ħin qasir; l-anqas ma nsibu xi storja. Dan il-metodu ħoloq kwadri li jixegħlu u jilmgħu b'mod tal-għaġeb, kwadri li bħalhom l-aqwa pitturi ta' qabel qatt ma kienu għamlu. Il-pittura reġgħat kisbet l-emozzjoni kollha tagħha — ma baqgħatx aktar, biss wirja ta' disinn jew volum. Il-kulur sar il-qoxra ta' kollox; kulur id-dell, u kulur il-forma, u taħlita kuluri l-arja, li tgħawwem kollox f'banju ta' ħajja, tibdil u eċċitament. U għal żmien qasir il-kulur sar l-ogħla espressjoni

taċ-ċiviltà — fil-pittura ta' l-Impressjonisti, fil-poeżija ta' Mallarmè u s-Simbolisti, u fil-mużika ta' Debussy.

Fl-1874, saret l-ewwel wirja ta' kwadri Impressjonisti. F'din il-wirja kien hemm xogħlijiet ta' Monet, Pissarro, Sisley, Renoir, Ceżanne u Degas; intwerew ukoll xi kwadri ta' Manet, li sa l-1874 kien magħruf sew. Il-kritiċi u l-pubbliku marru għall-wirja, u r-riżultat kien daħk, tmaqdir u żebliħ. Wieħed mill-kritiċi, biex jiddieħaq, ta l-isem ta' "Impressionistes" lil dan il-grupp, minħabba xi studji ta' Monet. L-artsti nnifishom laqgħu dan l-isem, isem li jibqa' tagħhom tul is-snin. Ta' min ifakkar li l-ismijiet, Gotiku, Barokk u Rokoko, ukoll intagħtaw b'żufjett.

Monet u Pissarro flimkien żviluppaw it-teoriji ta' l-Impressjoniżmu, u t-tnejn baqgħu jaħdmu fuq dawn it-teoriji sat-tmiem ta' ħajjithom — it-tnejn mietu fl-1926. Claude, Monet, f'żgħużitu kien ta' sikwit ipitter fil-kumpanija ta' Eugene Boudin, li f'xi kwadri tiegħu tal-kosta Franċiża rnexxielu joħloq sensazzjoni ta' dawl, ta' żiffa u ta' ċaqliq il-mewġ. Monet fehem li Boudin kien kiseb dawn l-effetti, għaliex minflok li ħadem fl-istudju, ħareġ fil-beraħ u kkopja s-suġġett direttament. Iżda Monet ried jimxi aktar 'il quddiem. Huwa ried jaqbad fuq it-tila d-dehra eżatta tal-ħolqien; għalih din id-dehra ma kellhiex x'taqsam ma' l-immaġinazzjoni, għaliex kienet biss l-att tal-ħars. Fuqu, il-kbir Cézanne qal: "Monet hu għajnejn biss, iżda x'għajnejn". X'uħud jaħsbu li Monet kien jinqeda ż-żejjed bit-teorija, iżda huwa nnifsu stqarr: "Jien dejjem kont nibża' mit-teoriji; jien biex niftaħar m'għandi xejn ħlief li pittirt direttament min natura, u li fittixt li nfisser l-impressjonijiet quddiem l-effetti l-aktar ħarraba". Dawn l-effetti ħarraba, Monet għallem, jinħtieġ jinħatfu f'teptipa t'għajn — in-natura trid toħodha għal għarrieda. Għal ħabta ta' l-1874, hu rnexxielu jdawwar għal l-Impressjoniżmu l-għalliem tiegħu, Edward Manet, li b'danakollu kien wisq xort'oħra minnu.

Kif għidt qabel, Camille Pissarro, sakemm miet fl-1926, baqa' jpitter fl-istil Impressjonista. B'danakollu hu kien il-kixxief dejjem attiv; xorob xi ftit min-naturaliżmu ta' Corot, Millet u Courbet, mill-"Pointillisme" ta' Seurat u Signae u wkoll ħass xi ftit l-influwenza ta' Gauguin. B'hekk il-pittura tiegħu stagħniet mingħajr ma tilfet mill-personalità tal-ħallieq. Turmentat u qatt hieni bix-xogħol tiegħu, hu xtaq li "jimxi fuq is-sensazzjonijiet, u b'hekk jagħti l-ħajja u l-moviment. Il-kwadri ta' Pissarro huma aktarx ġentili u profondi. Hu jqajjem f'min jara l-kwadru l-atmosfera tal-post impitter; armonija

fina tilma minn minimum ta' rakkont. Jista' jkun li għandu ma nsibux l-eċċitament li nsibu għand sħabu; iżda għal min ifittex fil-fond, fl-arti tiegħu hemm ġmiel li mhux għalkemm jintesa.

Ma' Pissarro nsemmi lil Alfred Sisley, li wkoll kien Impressjonist pur. Il-pittura tiegħu hi allegra u xi ftit superfiċjali. għalkemm dan ma jistax jingħad għal kwadru bħal "L'Inondation". Hu kien poeta, "poeta Ngliż" fi kliem Clier Bell — hu twieled f'Pariġi minn ġenituri Ngliżi. Quddiem in-natura hu kien jimtela b'umiltà u mħabba. Kull staġun għalih kien ġdid, ukoll kull jum u kull siegħa.

Monet, Pissarro u Sisley kienu l-Impressjonisti puri. Kien hemm xi pitturi oħra, li għalkemm sikwit jitqiesu bħala Impressjonisti, għaliex ftit jew wisq ħabirku għall-idejal ta' l-Impressjoniżmu, tbiegħdu mill-puriżmu biex jagħtu widen lill-individwalità tagħhom. Dawn kienu Renoir, Degas u Cézanne. Hawnhekk ma nistax nitkellem fuq Cézanne, dak l-artist ġganti li fetaħ oriżżonti ġodda, u li ta wild lil ħafna fergħat ta' l-arti tas-seklu għoxrin; għalkemm hu ħa sehem fil-wirjiet ta' l-Impressjonisti, l-arti tiegħu hi, nistgħu ngħidu, opposta għal l-Impressjoniżmu.

Auguste Renoir beda l-karriera artistika tiegħu bħala pittur tal-porċellana. Ingħaqad ma' l-Impressjonisti x'ħin għaraf il-modulazzjoni u l-effett fluwidu ta' l-arti l-ġdida; iżda wara l-1880 tbiegħed fuq triq li wasslitu fil-quċċata artistika tiegħu. Fil-perjodu Impressjonista, Renoir għanna l-ħajja ta' Pariġi Sab l-idejal tiegħu fil-"facibourgs" ta' din il-belt; fit-tfajliet sbieħ u allegri sejrin lejn ix-xogħol, jew jiddevertu fil-ġonna. Din kienet tassew "le contemporaneite" ta' Baudelaire, u "la vierge, le vivace et le bel aujordheir" ta' Mallormè. Iżda beda jħoss il-ħtieġa li jfassal is-suġġetti tiegħu bi preċiżjoni akbar għal ħabta ta' l-1880, u sa' l-1890 sab għal kollox l-espressjoni naturali tiegħu. Dan hu l-aqwa żmien ta' Renoir. F'dawn is-snin twieldu l-għawwiema glorjużi tiegħu, fejn il-ġisem jieħu l-lewn delikat u sħun tal-ward: twieldu wkoll f'dawn is-snin il-pajsaggi mlewna ta' Franza t'Isfel. B'hekk l-artist jgħanni l-innu tiegħu lis-saħħa u lill-ferħ fiżiku, kif kienu għamlu b'mod tal-għaġeb l-artisti tal-ġrajja Antika. Aktar ma għadda ż-żmien, aktar saret klassika l-arti ta' Renoir; hu beda jagħti aktar importanza lill-forma u lis-solidità, u b'hekk mexa wara l-passi tal-pitturi tar-Rinaxximent. Fil-kwadri tiegħu, il-linja ssir nisġa ta' kulur u dawl ta' saħħa liema bħalha; u fl-aħħar snin ta' ħajtu, hekk qawwija saret il-ħakma tiegħu fuq il-kulur u fuq id-dawl li x-xogħlijiet tiegħu jiksbu valur simboliku.

Lit-tfal u lin-nisa kien iħobbhom wisq, u lilhom pitter bħal li kieku kienu fjuri ta' sbuħija bla tarf, il-ġawhar tal-ħolqien. Renoir ma ċaħadx l-għamliet familjari, l-anqas ma neżża' dawn l-għamliet mill-karatteristiċi umani, iżda lilhom igglorifika u talla' f'saltna oħra ta' ġmiel u kobor.

Jekk niflu sew ix-xogħlijiet ta' Edgar Degas, insibu li għalkemm uża l-ilwien ta' l-Impressjonisti, hu ma setax jagħlaq għajnejh għall-ħtieġa ta' disinn eżatt. Huwa kien disinjatur dixxiplinat, u għalhekk kien jara f'Ingres, jekk m'hux idolu, għal l-inqas imgħallem kbir tad-disinn linjari: qatt ma nesa l-proverbju ta' l-Ingressisti: "Il-linja hi l-prova ta' l-arti; l-unur ukoll." L-istudju ma telqux; xħin saqsewh l-għaliex, Degas wieġeb: "Il-pittura m'hix xi sport." Fil-kwadri tiegħu ried jagħti l-impressjoni ta' spazju, u ta' għamliet solidi murija minn angoli li ftit tistennihom. F'din il-għalqa hu kien influwenzat mill-istampi Ġappuniżi li f'dawn is-snin kienu qed jimlew l-Ewropa. Hu kien jinteressa ruħu wisq fil-figura umana u l-movimenti tagħha, iżda dan l-interess kien limitat, u ma kienx mixgħul bl-imħabba ta' Renoir. Degas kien imur għar-"rehearsals" tal-ballet, fejn kien jista' jdur minn naħa għal l-oħra tat-teatru, w b'hekk jistudja l-movimenti taż-żeffiena minn kull angolu. Degas ma kellux moħħ ġmiel iż-żeffiena; ried biss juri r-relazzjoni bejn moviment u dawl, u dan għamlu hekk tajjeb li ma jistax ma jqanqalx l-ammirazzjoni tagħna. Id-dwal tar-ribalta joħolqu effett ta' seħer fid-dublett idur tal-prima ballerina. Naħseb li nistgħu ngħidu li Degas kien artist ta' talent kbir, li b'danakollu ma meraħx fil-wesgħa. Għażeb, b'ilsien iniggez, l-aktar kontra l-Lhud, fl-arti tiegħu ma tagħniex dik it-tweġiba profonda li tana Renoir.

Edward Manet ma kien marbut ma' l-ebda skola; daħal hawnhekk għaliex pitter xi kwadri ta' preġju għoli fl-istil Impressjonista. Manet iltaqa' ma' resistenza kbira għaliex ċaħad il-prinċipji ta' l-Akkademja Franċiża, li f'dak iż-mien kienet għaddejja minn perjodu ta' klassiċiżmu falz. Hu tgħallem it-teknika tal-kulur mingħand Tiziano, Velazquez u Goya; iżda għalkemm sab l-ispirazzjoni tiegħu f'artisti barranin, fix-xogħlijiet tiegħu kien Pariġin "par excellence". Fl-1863, żewġ kwadri tiegħu, "Dejeuner sur l'Herbe" u "Olympia" ma tħallewx jieħdu sehem fil-wirja tas-Salon. Ftit wara huma ntwerew ma' xi kwadri oħra ta' xejra rivoluzzjonarja f'sezzjoni li nħalqet għalihom, imsejħa "Le Salon de Refuses".

Iżda biż-żmien, il-pubbliku draħ lil Manet; fix-xogħlijiet tiegħu sab klassiċiżmu moħbi, u b'hekk il-kuxjenza tal-"bourgoisie" rispettabbli kienet ikkalmata. Intqal li Manet ma kienx

għamel ħaġ'oħra ħlief għaqqad il-klassiċiżmu mar-realiżmu — għandna niftakru li l-iskola realistika ta' Courbet kellha effett kbir fuq Manet. Zola ddefendieh b'ħerqa kbira, għaliex fih lemaħ mezz biex imexxi 'l quddiem ir-realiżmu fil-letteratura. Fl-1874, Monet irnexxielu jikkonverti lil Manet: iżda Manet qatt ma ċaħad għal kollox it-teknika tiegħu, fosthom il-modulazzjoni aristokratika ta' lewn il-perla u qriż. Fl-1882, sena qabel mewtu, hu pitter il-kapolavur ta' l-aħħar epoka tiegħu — il-"Bar fil-Follies Bergere". L-ebda ħjiel ma jista' jkollna ta' ħsibijiet it-tfajla, wieqfa w iebsa wara l-bar: hi m'għandhiex ruħ. L-ebda qalb ma tħabbat taħt il-ġilda lixxa li taqta fuq il-bellus ikħal tal-ġakketta skullata. B'danakollu din ix-xbieha tagħti bilanċ liż-żifna tad-dwal fil-mirja ġgantija u fil-fliexken tax-xorb lill-fidda tal-fanali u l-ilbies imlewwen tan-nisa.

It-tibdil hu liġi tan-natura; ħaġa tajba kemm hi tajba trid tintemm, biex ħaġa oħra timla postha. Il-ferħ u l-ottimiżmu bejn l-1870 u l-1880 ma satgħux jissoktaw. Il-qtigħ ta' qalb, minn dejjem qrib, raġa' beda jgħajji l-arti Dan ħassewh l-Impressjonisti li xterdu ma' kull riħ waħidhom fil-kwiet, im-kedda minn dubji ħarxa, huma xtaqu jqajjmu l-ispirtu li għeb. Iżda għal xejn: kienet daqqet il-qanpiena ta' mewt l-Impressjoniżmu. Kwadri impressjonisti għadhom jitpittru sal-lum, iżda s-saħħa, it-twettiqa spiritwali tal-moviment li kienu bnew ftit artisi bla sold, kienet inħliet. Bejniethom, l-Impressjonisti ma qablux għal kollox, u b'dan ma għandniex nistagħġbu; nistagħġbu b'kemm qablu. Nistagħġbu wkoll bil-qlubija ta' dawn l-erba' jew ħames artisti li tqabdu ruħ u ġisem ma' dak kollu li għallmu l-Akkademji, sakemm raddew lill-Arti s-sinċerità u l-verità li kienet tilfet.